

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

**MOTIVACE MLADÝCH LIDÍ K NAVŠTĚVOVÁNÍ SALESIÁNSKÉHO
STŘEDISKA DĚTÍ A MLÁDEŽE V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**

Vedoucí práce: Mgr. Martina Kočerová

Autor práce: Pavel Votava
Studijní obor: Pedagogika volného času
Ročník: 3.

2016

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č.111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

30. března 2016

.....
Pavel Votava

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí práce Mgr. Martině Kočerové za cenné rady, připomínky a trpělivost při metodickém vedení mé práce. Dále děkuji své rodině za podporu a pomoc po celou dobu studia.

Obsah

Úvod	6
1 Salesiánské středisko dětí a mládeže v Českých Budějovicích	7
1.1 Charakteristika zařízení.....	7
1.2 Historie salesiánů	8
1.3 Výchova v Salesiánském pojetí	10
1.3.1 Represivní systém	11
1.3.2 Preventivní systém	11
1.4 Rozsah činnosti střediska	12
1.4.1 Otevřené kluby	13
1.4.2 Zájmové kroužky	14
1.4.3 Táborová činnost – Chaloupky	14
1.4.4 Ostatní činnost.....	15
2 Volnočasový klub Oráč	16
2.1 Charakteristika klubu	16
2.2 Profil klientů klubu Oráč.....	18
2.3 Motivace k navštěvování klubu	20
3 Metodologie výzkumu.....	22
3.1 Cíl výzkumu	22
3.2 Výzkumný design.....	22
3.2.1 Výzkumný soubor	22
3.2.2 Výzkumná sonda	23
3.2.3 Metoda sběru dat	23
3.2.4 Metoda vyhodnocování dat	23
3.3 Postup řešení	24
3.3.1 Příprava výzkumného nástroje.....	24

3.3.2	Předvýzkum.....	25
3.3.3	Popis výzkumného souboru	25
3.3.4	Organizace sběru dat	26
3.3.5	Popis vyhodnocování dat	27
3.3.6	Výsledky	27
3.4	Diskuze.....	28
	Závěr	34
	Seznam použitých zdrojů	36
	Seznam příloh.....	39
	Abstrakt	42
	Abstract.....	43

Úvod

Téma své bakalářské práce jsem si zvolil z důvodu, že jsem ve volnočasovém klubu Oráč jeden rok pracoval jako praktikant a půl roku tam jako dobrovolník docházel. V obou případech jsem svoji přímou pedagogickou činnost vykonával na pozici pedagoga volného času. Cílem mé bakalářské práce je zjistit, co motivuje mladé lidi ve věku 13 až 18 let, k pravidelným návštěvám volnočasového klubu Oráč v Salesiánském středisku dětí a mládeže v Českých Budějovicích.

Bakalářská práce obsahuje tři kapitoly. V první kapitole popisují základní charakter Salesiánského střediska dětí a mládeže v Českých Budějovicích. Dále se kromě stručné historie salesiánů v Českých Budějovicích zabývám popisem základních výchovných systémů v salesiánském pojetí – represivním a preventivním systémem. Kapitulu zakončuje popis rozsahu činností střediska.

Ve druhé kapitole se zaměřuji podrobně na organizační strukturu Volnočasového klubu Oráč a profiluji dle odborných zdrojů z hlediska vývojové psychologie jeho návštěvníky. V závěru kapitoly se zabývám motivací, motivy a potřebami podle autorů Abrahama Maslawa a Milana Nakonečného a jejich poznatky aplikuji na klienty klubu Oráč.

Třetí kapitola je věnována kvantitativnímu výzkumu provedenému metodou dotazníkového šetření s respondenty pravidelně navštěvujícími volnočasový klub Oráč. Součástí praktické části je také popis použité metodiky výzkumu a interpretace samotných výsledků šetření. Výstupem je odpověď na otázku, co motivuje mladé lidi k navštěvování volnočasového klubu Oráč.

Jako hlavní zdroje pro tuto práci jsem použil následující publikace:

KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu: Příručka pro dobrovolníky, animátory a zaměstnance salesiánských zařízení.*

NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie.*

OPASCHOWSKI, H. *Pädagogik der Freizeit: Grundlegung für Wissenschaft und Praxis.*

PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času.*

PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů.*

ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti.*

1 Salesiánské středisko dětí a mládeže v Českých Budějovicích

1.1 Charakteristika zařízení

Salesiánské středisko mládeže v Českých Budějovicích je známé především svým specifickým přístupem k mladým lidem, vycházejícím z poslání ústřední postavy salesiánů – italského kněze, svatého Jana Bosca. Ten nazval salesiány podle svatého Františka Saleského, jehož společenství se v kongregaci katolické církve zabývalo výchovou chudých dětí. Středisko klade důraz na celostní rozvoj dětí a mládeže nejen po stránce psychické, fyzické, sociální, ale také duchovní a umožňuje svým klientům smysluplně využívat volný čas v bohaté nabídce volnočasových kroužků, otevřených klubů nebo letních táborů. Rovněž poskytuje mládeži stabilní zázemí a materiální i psychickou podporu.¹

Školská právnická osoba Salesiánské středisko mládeže – dům dětí a mládeže České Budějovice, byla zřízena Salesiánskou provincií Praha jako církevní organizace zřizovací listinou. Listina byla vydána dne 1. 9. 2015 ve znění pozdějších předpisů podle § 57b zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol ve znění pozdějších předpisů, podle § 19 zákona č. 395/1991 Sb., o školských zařízeních, a vyhlášky č. 432/1992 Sb., o střediscích pro volný čas dětí a mládeže.²

Ve smyslu ustanovení § 187 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), došlo ke změně právní formy právnické osoby. Středisko jako školská právnická osoba bylo zřízeno dne 25. 2. 2006 a dne 10. 8. 2006 registrováno v Rejstříku školských právnických osob.³

Zřizovatelem střediska je Salesiánská provincie Praha, se sídlem Kobyliské náměstí 1000/1, 182 00 Praha 8, IČ 004006929. Salesiánská provincie Praha sdružuje, podporuje a reprezentuje své členy řeholní společnosti Salesiánů Dona Boska na území České republiky. Tato provincie disponuje vlastním střediskem volného času,

---

¹ Srov. CIPRO, M. *Galerie světových pedagogů devatenáctého století*, s. 243.

² Srov. *Statut školské právnické osoby*. [online]

³ Srov. Tamtéž.

kteře stejně jako všechna ostatní salesiánská střediska poskytuje svým klientům pedagogické a sociální programy, nízkoprahové kluby a zájmové kroužky. Organizuje i schůze a setkání salesiánů napříč celou republikou. Ode dne 1. 1. 1994 je pražská provincie evidována v rejstříku právnických osob Ministerstva kultury České republiky. Statutárními orgány organizace jsou provinciál, vikář a ekonom.⁴

1.2 Historie salesiánů

Za zakladatele kongregace salesiánů, šířící katolickou víru a výchovný styl v mnoha zemích světa, je považován Giovanni Bosco (1815-1888), který věnoval celý život výchově mládeže v duchu křesťanských principů a šíření této lásky ve své vlasti a dalších zemích. Jan Bosco (z italského Giovanni) pocházel z chudých poměrů, oba rodiče byli rolníci. Po smrti svého otce si musel na vzdělání sám vydělávat. Po dokončení studií byl vysvěcen na kněze. Protože moc dobře věděl, jak je obtížné se kvůli chudobě prosadit ve společnosti, chtěl být oporou mladým opuštěným chlapcům, které v té době nacházel v ulicích Turína. Jeho cílem bylo vychovat z těchto chlapců dobré lidi, dobré křesťany.

Termín „salesiáni“ je odvozen od první instituce tehdejší doby, kterou Jan Bosco založil, a to Oratoře svatého Františka Saleského, která sídlí v dnešní Itálii. Zde byli ubytovaní chudí chlapci a Jan Bosco je vychovával a staral se o ně. Oratoř byla ve svých počátcích chápána i jako „útulek,“ kde se postupně sdružovaly větší počty chlapců. Chlapci byli ohroženi kriminalitou, hledali přístřeší, pomoc, přátelství a lásku. Jan Bosco s několika pomocníky organizoval denní výuku a pravidelné modlitby. Svěřencům neodepřel zábavu a nechával je jejich nedělní volný čas trávit se svými vrstevníky hrami na dvoře. S chlapci dokázal navázat upřímný vztah, díky němuž je mohl pedagogicky ovlivňovat. Tento koncept práce s mládeží se tak v jisté míře přenesl i do současnosti.⁵

Od založení Oratoře Jana Bosca se salesiánská pastorece postupně institucionalizovala (školy, internáty, střediska). První zmínka o působení salesiánů v naší české vlasti pochází z roku 1927, kdy zde salesiáni podporovali chudé chlapce, kteří chtěli studovat, ale neměli dostatek finančních prostředků k uspokojení svých primárních potřeb, natož na úhradu nákladů spojených se studiem. Prvním salesiánským ústavem u nás byla internátní škola ve Fryštáku. Členská základna salesiánů se začala

⁴ Srov. *Statut školské právnické osoby*. [online]

⁵ Srov. CIPRO, M. *Galerie světových pedagogů devatenáctého století*, s. 243.

postupně rozšiřovat do dalších měst (Praha, Brno, Ostrava aj.) hlavně z důvodu hledání vhodných míst pro přípravu mladých salesiánů, jinde zase z důvodu pomoci místní církvi při podpoře kněžských povolání. Počet salesiánů stoupal až do roku 1950, kdy po násilném rozpuštění řeholních komunit komunistickou stranou byli salesiáni stejně jako ostatní řády a kongregace na území tehdejšího Československa zakázáni a museli působit ilegálně. Následoval úpadek, který ovšem největším nadšencům nezabránil dalšímu, i když tehdy tajnému, studiu teologie. A protože se nechtěli svého poslání vzdát, tajně ve svém volném čase pořádali setkání a schůze.⁶

V Českých Budějovicích začali podle dostupných zdrojů salesiáni působit neoficiálně již od roku 1980. Po změně politického režimu byla českobudějovickým salesiánům svěřena do péče farnost Čtyři Dvory, kde v jedné malé místnosti vychovávali především děti s problematickou socializací. Pracovníci museli pracovat v malých prostorech a nepříliš vhodných podmínkách pro plnění edukačních cílů, tudíž byly kladeny vysoké požadavky na jejich trpělivost a obětavost při práci s dětmi a mladistvými. Prostory se staly vzhledem k rostoucímu počtu dětí neúnosně malými, a proto se musely postupně rozšířit. Později Salesiáni v Českých Budějovicích dokonce dostali od českobudějovického biskupství k dispozici bývalý františkánský kostel svatého Vojtěcha i s přílehlou budovou, kde následně bylo 1. 9. 2015 oficiálně založeno Salesiánské středisko dětí a mládeže (viz kapitola 1.1).⁷

V dalších letech se prostory salesiánského střediska znovu rozšířily, například o kontaktní centrum Maják a chalupu s přílehlými pozemky zvanou Tampír v Hranici u Nových Hradů. Za nejnovější prostory, ve kterých českobudějovičtí salesiáni působí a provádějí svoji pravidelnou výchovnou činnost, patří Komunitní centrum Máj. Toto centrum začalo projektováním v roce 2008 a zahájilo provoz v roce 2014.

---

⁶ Srov. KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu: Příručka pro dobrovolníky, animátory a zaměstnance salesiánských zařízení*, s. 61 - 62.

⁷ Srov. SALESIÁNSKÉ STŘEDISKO MLÁDEŽE. – DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Historie střediska*. [online]

1.3 Výchova v Salesiánském pojetí

Výchova v tomto pojetí vychází především z poslání Salesiánského střediska dětí a mládeže v Českých Budějovicích a z principů salesiánské pedagogiky, které prostřednictvím preventivního výchovného systému Jana Boska, volnočasových aktivit a sociální práce, přispívají k celostnímu rozvoji dětí a mládeže. Mezi poslání salesiánského střediska patří rozvoj osobnosti mladých lidí **v oblasti psychické** – upevnění naučených znalostí ze školy, které zde mohou obohatit o nové zkušenosti a dovednosti potřebné v běžném životě. **V oblasti fyzické** jde o motivaci ke sportovní činnosti, péči o své tělo a získání základních hygienických návyků. **V sociální oblasti** se děti a dospívající klienti učí vztahům a spolupráci ve skupině a dodržování pravidel daného programu. Právě toto je ve středisku nezbytné, protože při porušování pravidel by byl konkrétní jedinec z programů střediska vyloučen. Pracovníci se svými svěřenci rovněž vytvářejí různé projekty, vystoupení a besídky, které prezentují na veřejnosti. **V oblasti duchovní** mají klienti možnost navštívit bohoslužby nebo se účastnit jiných náboženských programů. Získají tak povědomí o transcendentních skutečnostech, které člověka přesahují. Salesiáni si kladou za cíl nejen informovat klienty o těchto skutečnostech, nýbrž také podle křesťanských hodnot i vychovávat a mladé lidi v jejich víře doprovázet.

Ideálem dobře vychovaného jedince je jeho optimální rozvoj ve všech výše zmíněných osobnostních oblastech, jeho adaptace, uplatnění ve společnosti a internalizace křesťanských hodnot. Metody či systémy, kterými chtějí salesiáni tohoto cíle dosáhnout, jsou popsány na následujících stránkách.⁸

Při výchově v salesiánském duchu se používají dva systémy – represivní a preventivní, kterými se podrobněji zabývám v následujících podkapitolách.

---

⁸ Srov. PRŮCHA, J. a kol. *Pedagogický slovník*, s. 345.

1.3.1 Represivní systém

Represivní systém spočívá v důkladném seznámení vychovávaných s pravidly (zákony). Následně ten, kdo vykonává dozor, kontroluje, zda jsou pravidla dodržována, a v případě jejich porušení zajistí potrestání viníků.

Vychovatel se v tomto direktivním systému zdržuje mezi mladistvými jen velmi málo, a to hlavně za účelem hrozby nebo potrestání viníka. Pro vychovatele je tento systém méně namáhavý, protože s vychovávanými jedinci nenavazuje bližší vztah a neprojevuje důvěrný zájem o jejich aktivity. Tento systém je ovšem použitelný pouze u málo frekventovaných programů především pro dospělé. Dospělí jsou již rozvážní a dostatečně zkušené na to, aby samostatně rozeznali, co vyžadují zákony, pravidla a jiné předpisy, a jsou schopni si uvědomit, že je třeba tato nařízení beze zbytku respektovat.⁹

Dnes se však represivní systém v Salesiánském středisku téměř nepoužívá, protože vychovatel uplatňující tento systém téměř nemůže navázat s klientem vztah dlouhodobějšího charakteru, neboť vystupuje jako velmi přísný vychovatel trestající prohřešky proti pravidlům. Klient by proto mohl mít tendenci se vychovateli záměrně vyhýbat, nežli se mu důvěrně svěřit se svými problémy.

1.3.2 Preventivní systém

Opakem represivního systému je systém preventivní. Tento systém je uplatňován v naprosté většině programů Salesiánského střediska v Českých Budějovicích. Je přejatý od Jana Bosca a je založený na důvěře a motivaci za podpory osobnosti vychovatele, neboť s vychovatelem se mohou vychovávaní ztotožnit a zvnitřnit své hodnoty nejen duchovní, ale i společensky uznávané.¹⁰

V tomto systému je zdůrazněn rozum, víra a laskavost. Tyto aspekty tvoří základní pilíře preventivního systému. Je zde proto vyloučeno mladistvé trestat fyzicky, a to především z důvodu mladické nestálosti a nezralosti, kdy si daný jedinec dostatečně neosvojí pravidla daného programu a pak ani neví, že spáchal přestupek. Místo fyzického trestu v tomto středisku vychovatel důrazně zopakuje stanovená pravidla a při opakovaném porušení následuje vyřazení provinilého jedince z daného programu v konkrétní den. Při velmi vyhraněných prohřešcích, například fyzickém

---

⁹ Srov. MOTTO, F. *Výchovný systém Jána Bosca*, s. 145 - 146.

¹⁰ Srov. Tamtéž, s. 145 - 146.

napadení vychovatele, je provinilci zakázán vstup do střediska na delší časový interval podle povahy přestupku.

Na rozdíl od represivního systému, kde je vychovatel přítomen většinou jen kvůli uplatnění trestu, je zde vychovatel přítomen po celou dobu programu, a je-li potřeba, zasahuje a participuje v aktivitách svých svěřenců. Hlavním cílem je navázat důvěrný vztah se svým chovancem a předcházet jeho nežádoucímu chování tím, že se vychovatel zajímá o jeho problémy a aktivně mu pomáhá s jejich řešením.¹¹

Vychovatel, nebo jiný pedagogický pracovník se v tomto přístupu snaží vyvádět mladé lidi z prostředí, které by pro ně znamenalo mravní ohrožení, a poskytovat jim nabídku seberealizace odpovídající jejich potřebám. V podobném duchu funguje i toto středisko. Účastník programu může využít během své návštěvy bohatou nabídku her a činností, během nichž může navázat kontakt se svými vrstevníky a vychovatelem, na kterého se může s důvěrou obrátit při řešení svých osobních nebo jiných problémů. Vychovatel dle druhu problému buď vyřeší daný problém sám, nebo ho předá k řešení sociálním pracovníkům.

1.4 Rozsah činnosti střediska

Salesiánské středisko dětí a mládeže v Českých Budějovicích je určeno dětem a mladým lidem, kteří chtějí trávit svůj volný čas se svými vrstevníky a kamarády. Zde mají možnost se neformálně pobavit a zahrát si různé hry, nebo se seberealizovat v zájmových kroužcích, díky kterým mohou rozvíjet své klíčové a odborné kompetence, zejména ke smysluplnému využívání volného času, tj. rozvíjení jedince ve všech oblastech jeho osobnosti (psychické, fyzické, sociální a duchovní).

Salesiáni nabízejí dětem smysluplné využití volného času formou zájmových kroužků, turnajů a dalších aktivit. Rozsah střediska pokrývá celou řadu činností, od pravidelné výchovné, vzdělávací a zájmové činnosti, přes terénní práce, táborovou, pobytovou a sportovní činnost, až po vzdělávání dobrovolníků nebo praktikantů Teologické a Zdravotně-sociální fakulty Jihočeské univerzity.

Středisko je charakteristické svou **nízkoprahovostí** – tj. maximální přístupností, která je zajištěna odstraněním co největšího množství sociálních, psychických či jiných bariér. Účast na programech je pro klienty bezplatná, klient se nemusí registrovat ani jinak přihlašovat a může zůstat v anonymitě, může kdykoli přijít nebo odejít podle

---

¹¹ Srov. MOTTO, F. *Výchovný systém Jána Bosca*, s. 145 - 146.

svého uvážení. Musí však respektovat základní pravidla, která jsou v daném programu nastavená. Mezi obecná pravidla patří například respektování ostatních klientů a především vychovatelů a ostatních pracovníků, kteří při porušení daných pravidel mohou účastníka z programu dočasně vyloučit. Základním prostředkem pro oslovení a získání klientů je atraktivní nabídka s pestrým obsahem možností trávení volného času. Stanovenou cestou je vyvářen prostor pro přirozené navázání kontaktu s cílovou skupinou střediska (děti a mládež ve věku 3-26 let) a následné poskytování sociálních služeb. O nabídce jsou klienti informováni jednak prostřednictvím internetových stránek Salesiánského střediska, dále díky propagačním materiálům, jako jsou letáky umístěné ve školách, a také na propagačních akcích, které středisko pravidelně pořádá.¹²

Činnost Salesiánského střediska se uskutečňuje zejména v otevřených klubech, zájmových kroužcích, ale i jinými způsoby, které podrobněji popisují v dalších kapitolách.

1.4.1 Otevřené kluby

Cílovou skupinou Otevřených klubů jsou děti a mládež ve věku od 3 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, zejména v kritické oblasti Čtyři Dvory - sídliště Máj, Vltava a Šumava. Otevřené kluby jsou zájemcům k dispozici v průběhu školního roku, a to vždy od pondělí do pátku. Kluby fungují na obecných principech výchovy celé organizace. Mezi konkrétní principy otevřených klubů patří poskytování stabilního zázemí a podnětného prostředí pro smysluplné a společné trávení volného času, dále podpora rozvoje vlastní jedinečnosti a všech oblastí osobnosti a v neposlední řadě také aplikace zkušenosti dlouhodobého přijetí, podpory a pomoci klientům.¹³

Otevřené kluby jsou rozděleny na programy pedagogické, kam patří Oratoř, Předškoláci, Doučování, Program Fajta, Tematické programy, a jiné. Dále to jsou programy sociální zahrnující individuální sociální práce a terénní komunitní práce. Zatímco v pedagogických programech vychovatelé pracují s dětmi na jejich motivaci k aktivnímu trávení volného času a sami při aktivitách participují, v sociálních programech pracuje sociální pracovník s rodiči účastníka pedagogických programů,

---

¹² Srov. HÁJEK, B., HOFBAUER B., PÁVKOVÁ J. *Pedagogické ovlivňování volného času*, s. 151.

¹³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Základy psychologie*.

který reaguje na jejich aktuální potřeby. Nejčastějšími problémy rodičů účastníků jsou bydlení, nezaměstnanost a vyplňování dokumentů na úřadech.¹⁴

1.4.2 Zájmové kroužky

Salesiánské středisko v Českých Budějovicích nabízí celkem 32 zájmových kroužků. Zájmový kroužek je útvar, jehož činnost směřuje zpravidla k vnitřnímu obohacení jeho členů se zaměřením na vnitřní život v tomto útvaru. Ve své podstatě zde mladí lidé mohou rozvíjet své dovednosti, schopnosti nebo objevovat své skryté talenty.¹⁵

Zájmové kroužky probíhají stejně jako Otevřené kluby od pondělí do pátku v prostorách Střediska (Emy Destinové 1) nebo v Komunitním centru Máj. Kroužky jsou rozděleny dle druhů činnosti na sportovní (Florbal, Stolní tenis, Horolezectví, Cvičení s krtečkem a jiné.), keramické (Keramický klub – Džbáněk a jiné), hudební (Kytara, Zobcová flétna) a ostatní (Barevné tvoření, Veselá vařečka a jiné.).¹⁶

1.4.3 Táborová činnost – Chaloupky

Program letních táborů, nazvaný Chaloupky, se zaměřuje na organizaci pobytových a příměstských akcí. Tyto tábory jsou charakteristické malým počtem účastníků, proto je možné věnovat se dětem individuálněji. Důraz je kladen také na vztahy mezi účastníky, což vyplývá z již předchozí kapitoly 1.3, která se zabývá výchovou v salesiánském pojetí.

Součástí letních táborů je i animátor – člověk, který realizuje animační přístupy v různých oblastech práce s jednotlivci a skupinami. Jeho hlavním úkolem je uvolňovat a rozvíjet skrytý potenciál jedinců. V průběhu letního tábora děti a mladistvé usměrňuje a motivuje k další činnosti. Animátor působí skrze vztah, a proto ho jeho svěření považují za svého staršího kamaráda a je pro ně inspirací a vzorem. Děti se v přátelské atmosféře cítí být respektovány, což je předpoklad k jejich opakované účasti na táboře.¹⁷

Letní tábory jsou rozděleny podle pohlaví na dívčí a chlapecké, podle věku na žáky 2. až 3., 4. až 6. a 7. až 9. tříd základní školy. Témata letních táborů jsou rozdělena

---

¹⁴ Srov. SALESIÁNSKÉ STŘEDISKO MLÁDEŽE. – DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Výroční zpráva 2014*, s. 2. [online]

¹⁵ Srov. PÁVKOVÁ J. a kol. *Pedagogika volného času*, s. 122.

¹⁶ Srov. SALESIÁNSKÉ STŘEDISKO MLÁDEŽE. – DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Zájmové kroužky*. [online]

¹⁷ Srov. KAPLÁNEK, M. *Animace*, s. 18.

podle převažující oblasti, která klade důraz na rozvoj osobnosti klientů, a to na oblast přírodo-vědní (například letní tábory s názvy Smlouva Raminského ohně, nebo Jak vyrobit dynamit), oblast společensko-vědní (Historie – učitelka života, Dopis pro krále) a oblast sportovně-turistickou (Vodopalak, Na vlně pohádek).¹⁸

1.4.4 Ostatní činnost

Další méně frekventovanou, ale také důležitou činností střediska jsou nepravidelné akce mimo obvyklý program, jako například Salesiánský ples, akce u příležitosti Mezinárodního dne Romů, Volejbalový turnaj, Bambiriáda, Fotbalový turnaj, Dětský den, Pletení adventních věnců, Adventní trhy, Tvořivé dílny a jiné. Tyto akce jsou vhodným doplněním celoročních programů na otevřených klubech a zájmových kroužcích, protože zde mohou klienti prodávat své výrobky, nebo v případě sportovních akcí ukázat ostatním, jak se ve svých sportovních dovednostech za celý rok zlepšili.

Důležitou složkou z hlediska financování a hospodaření Salesiánského střediska je spolupráce s řadou organizací, sdružení, firem, státní správou a místní samosprávou. Díky vzájemné spolupráci ve prospěch dětí se podařilo navázat spolupráci s novými sponzory a ještě více se dostat do povědomí veřejnosti. V roce 2014 středisko spolupracovalo s celkem 37 organizacemi, mezi nejvýznamnější patří Krajský úřad Jihočeského kraje, Statutární město České Budějovice a Policie České republiky.¹⁹

---

¹⁸ Srov. SALESIÁNSKÉ STŘEDISKO MLÁDEŽE. – DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Letní tábory – Chaloupky*. [online]

¹⁹ Srov. SALESIÁNSKÉ STŘEDISKO MLÁDEŽE. – DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Výroční zpráva 2014*, s. 19. [online]

2 Volnočasový klub Oráč

Volnočasový klub Oráč je otevřeným klubem v Salesiánském středisku dětí a mládeže v Českých Budějovicích, v němž je aplikován princip nízkoprahovosti. Klub navštěvují mladí lidé, zejména pak pubescenti a adolescenti, se specifickými vývojovými potřebami. Hlavní metodou práce, kterou pedagog volného času v tomto klubu aplikuje, je metoda animace. Podrobněji se metodami práce, cílovou skupinou a její motivací k navštěvování klubu zabývám v následujících kapitolách.

2.1 Charakteristika klubu

Volnočasový klub Oráč patří mezi otevřené kluby Salesiánského střediska dětí a mládeže v Českých Budějovicích. Je proto charakteristický již výše zmíněnou nízkoprahovostí (kapitola 1.4), díky které je tento klub snadno dostupným a často navštěvovaným zařízením pro mladé lidi, kteří se nacházejí v nepříznivé sociální situaci nebo jsou jí přímo ohroženi. Služby tohoto klubu jsou poskytovány všem uživatelům bez ohledu na rasu, pohlaví, názorovou orientaci, pasivitu či jiné rozlišování (např. politické názory a sexuální orientaci).

Klub je otevřen v odpoledních hodinách ve všední dny, a to v průběhu školního roku, aby se lépe přizpůsobil časovému harmonogramu mladých lidí. Ti jej tak mohou navštívit, aniž by zameškali ve škole.²⁰

Volnočasový klub Oráč byl až do poloviny roku 2014 provozován v prostorách střediska ve Čtyřech Dvorech. Po dokončení nového Komunitního centra na sídlišti Máj se provoz volnočasového klubu Oráč přesunul právě tam. V těchto rozsáhlejších prostorech s větší materiální výbavou a efektivnějším personálním zajištěním mohou uživatelé využívat více různorodých volnočasových aktivit. K dispozici jsou zde například deskové hry, stůl na stolní tenis, kulečnick, klavír a mimo jiné i tělocvična, kde si mohou klienti zasportovat. Nechybí zde ani nealkoholický bar s občerstvením. Novinkou oproti předchozím prostorům je jejich moderní design a malá knihovna, kde si mohou klienti libovolně během provozu klubu půjčovat knihy a časopisy.

---

²⁰ Otevírací doba klubu je uvedena na webových stránkách Salesiánského střediska, které jsou www.sasmcb.cz

V klubu pracují pedagogové volného času, sociální pracovníci, dobrovolníci i praktikanti, kteří se snaží s klienty pracovat tak, aby dosahovali obecných cílů salesiánské pedagogiky uvedené v kapitole 1.3. Kromě těchto obecných cílů má klub i několik specifických cílů. Jedním z nich je cíl výchovy ve volném čase podle významného teoretika volného času – Horsta Opaschowského.

Již v minulém století označil Horst Opaschowski za jeden z cílů výchovného působení pedagogů volného času volnočasovou kompetenci či volnočasovou zralost. Volnočasová kompetence znamená, že jedinec využívá časové úseky svého života, které mu umožňují svobodně volit, rozhodovat se a jednat, v čase, v němž skutečně svobodně volí, rozhoduje se a jedná, a tak dosáhne relativní autonomie (samostatnosti) ve společnosti.²¹ Relativní autonomie je pojem označující schopnost člověka být rezistentní vůči vnějším tlakům, být nezávislý a schopný změny a aktivně se podílet na vytváření životního prostředí. Ovšem jedinec nebude moci být nikdy úplně autonomní, protože je ovlivněn zákony a jinými podmínkami a pravidly společnosti, ve které žije, které jeho autonomii omezují.

Tentýž autor uvádí i šest základních principů pedagogického působení ve volném čase, kterými se řídí i pedagogičtí pracovníci volnočasového klubu Oráč. Mezi takové patří časové rozvržení (Zeiteinteilung), dobrovolnost (Freiwilligkeit), přirozenost (Zwanglosigkeit), možnost volby (Wahlmöglichkeit), rozhodovací kompetence (Entscheidungskompetenz) a vlastní iniciativa (Eigeninitiative).²²

Pedagogičtí pracovníci podle těchto principů přistupují ke svým klientům. Snaží se povzbudit návštěvníky do aktivit a programů, které jsou v tomto klubu provozovány, ovšem nikdy je do aktivit nenutí. Nechají je samotné rozhodovat, jakou činnost budou v průběhu klubu dělat, a podle potřeby tuto činnost usměrňují. Působení klientů v klubu je závislé pouze na jejich vlastní iniciativě.

Výchova a pedagogické ovlivňování probíhají pomocí preventivního systému, který byl popsán v kapitole 1.3.2, a také pomocí další nedirektivní metody – animace. Animace je výchovná metoda využívaná především při práci s dospívajícími a v dalších oblastech pedagogiky volného času. Je založená na nedirektivních metodách povzbuzování mladých lidí k hledání vlastní cesty životem a schopnosti realizovat svou svobodu a autonomii. Dále předkládá velké množství přiměřených, zajímavě strukturovaných možností seberealizace (sport a akce s intenzivním

---

²¹ Srov. OPASCHOWSKI, H. *Pädagogik der Freizeit*, s. 119 - 121.

²² Srov. OPASCHOWSKI, H. *Freizeitpädagogik in der Schule*, s. 115 - 127.

rekreačním režimem, kultura, zejm. aktivně provozovaná, společensky prospěšná činnost aj.). Důraz je kladen na otevřenost výchovné situace – dobrovolnost, možnost volby, prostor pro iniciativu vychovávaných, na vytváření rezistence vůči negativním sociálním vlivům atd.²³

2.2 Profil klientů klubu Oráč

Volnočasový klub Oráč navštěvují mladí lidé ve věku 13 až 18 let. Tato věková kategorie je charakteristická nejen svými specifickými potřebami v tomto věkovém období, důležité je zmínit i jejich rodinné zázemí.

Z hlediska vývojové psychologie mladiství v těchto letech procházejí obdobím pubescence nebo adolescence, které s sebou přináší řadu změn a potřeb v jejich tělesném i psychickém vývoji.

Období pubescence je většinou psychologů (mezi nimi například Pavlem Říčanem, Jiřím Marešem nebo Janem Čápem) časově ohraničeno přibližně jedenáctým a patnáctým rokem života. Důležité je upozornit na určitou individuální různorodost, která je dána geneticky, tj. některé děti dospívají později a u některých se může puberta projevit i dříve.²⁴ Období adolescence je považováno za druhou fázi dospívání, která navazuje na předchozí fázi – pubescenci, trávající od patnácti do dvaceti let s určitými individuálními rozdíly mezi jedinci.²⁵

Podle významného psychologa zabývajícího se jednotlivými vývojovými stupni v životě člověka – Erika Homburgra Eriksona – je období puberty důležité z hlediska hledání vlastní identity a postupného upevnění svého postavení ve společnosti. V souvislosti se vzrůstající potřebou přátelství a lásky může být jedním z důvodů pro návštěvu klubu Oráč kontakt s vrstevníky a společně s nimi trávený volný čas.²⁶

Potřeby klientů – adolescentů volnočasového klubu Oráč – se od pubescentů příliš neliší. Hlavní potřebou u adolescentů stále zůstává snaha zajistit si dostatek lásky, být respektovaný a uznávaný svými vrstevníky, posílit vlastní autonomii (nezávislost), ovšem se snahou o vyhnutí se zodpovědnosti za své jednání. Avšak oproti předchozí fázi – pubescenci – je adolescent více koncentrován na své profesní uplatnění. Zejména nejstarší klienti často konzultují se sociálními pracovníky nebo pedagogy volného času

---

²³ Srov. HÁJEK, B.; HOFBAUER B.; PÁVKOVÁ J. *Pedagogické ovlivňování volného času*, s. 36 - 37.

²⁴ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, s. 209.

²⁵ Srov. Tamtéž, s. 253.

²⁶ Srov. Tamtéž, s. 210.

ve volnočasovém klubu Oráč své budoucí uplatnění, pracovní příležitosti a další věci související s nástupem do zaměstnání.²⁷

Kromě specifických vývojových potřeb klientů je důležité zmínit i jejich rodinné zázemí, které klienty klubu zásadně ovlivňuje. Většina klientů volnočasového klubu Oráč pochází především z oblasti sídliště Máj v Českých Budějovicích a blízkého okolí. Z velké části se jedná o mladé Romy a další mladistvé, kteří jsou vychováváni v dysfunkčních nebo afunkčních rodinách, a tudíž jsou náchylnější k sociálně-patologickým jevům (závislost na návykových látkách, kriminální činnost aj.). O takovéto dysfunkční rodině hovoříme, pokud některé funkce rodiny (sociálně-ekonomická, citově-emoční, reprodukční, ochranná a socializačně-výchovná) nejsou dostatečně naplňovány, avšak celkový chod rodiny není zásadně ohrožen. Oproti tomu rodina afunkční se vyznačuje svým vnitřním rozkladem, protože není schopna zvládat své základní funkce, a tím je silně narušen socializační vývoj dítěte.²⁸

Podobně o důležitosti rodinného zázemí píše i Matějček, který klade důraz na získání základní životní jistoty, ale také na pravidelné uspokojení potřeby „být uznáván a oceňován.“ Pokud dítě vyrůstá v prostředí dysfunkční nebo afunkční rodiny, je pravděpodobné, že bude potřebovat určitou kompenzaci toho, co v jeho konkrétní rodině chybí. Určitou kompenzací může být mladistvému například pocit uznání a sounáležitosti právě ve volnočasovém klubu Oráč, například při soutěživých a jiných hrách uskutečňovaných v tomto klubu. Dále zde mohou využít materiální vybavení, jako například hudební nástroje, počítač s připojením na internet, tělocvičnu se sportovními pomůckami, výtvarné pomůcky, stolní a jiné hry, knihy a časopisy, psací stůl a jiné.²⁹

---

²⁷ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, s. 254.

²⁸ Srov. KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*, s. 80.

²⁹ Srov. MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*, s. 26.

2.3 Motivace k navštěvování klubu

*Motiv je jakýkoliv vnitřní činitel, který člověka nebo jiný organismus vede k aktivitě.*³⁰

Z výše uvedené definice vyplývá souvislost mezi motivem a potřebou, neboť motiv můžeme chápat jako takový hnací motor nebo činitel, který dává podnět pro uspokojení konkrétní potřeby. Pojem „*potřeba*“ je v odborné literatuře významově chápán jako stav určitého nedostatku. Potřeby vystupují v lidském životě jakožto nežádoucí stavy, které je nutno změnit na stavy žádoucí, uspokojující.³¹

Nakonečný upozorňuje na důležité rozlišení pojmů motivace a motiv. Motivaci chápe jako proces uspokojování potřeb na základě jednotlivých motivů – motiv zde vystupuje jako vnitřní dále neanalyzovatelný prvek v procesu motivace. Slovo motivace pochází z latinského „*moveo*“, což v překladu znamená hýbat. Motivace nám odpovídá na otázku, proč se člověk chová tak, jak se chová, a co ho k tomu vede. Motivací tak můžeme rozumět i proces utváření psychických příčin chování.³²

S tématem motivů a motivací se propojují i potřeby, které má každý člověk a které vystupují v určité posloupnosti. Americký psycholog Abraham Maslow na základě svých klinických zkušeností vytvořil hierarchický systém lidských potřeb, ve kterém se předpokládá, že vývojově vyšší potřeby vystupují teprve tehdy, když jsou částečně uspokojeny potřeby nižší. Vývojově nejnížší a nezákladnější jsou potřeby fyziologické. Jde tedy především o neustálé uspokojování potřeby hladu, žízně, tepla, vyměšování nebo odstraňování bolesti. Pokud jsou tedy tyto fyziologické potřeby uspokojeny, vystupuje potřeba jistoty a bezpečí. Jedinec chce mít svůj domov, kam se může vrátit, kde se cítí bezpečně a nic mu nehrozí. Na tuto potřebu navazují potřeby sounáležitosti a lásky, protože každý člověk má touhu někam patřit, přijímat lásku a zároveň jí opětovat. Jednou z nejvyšších potřeb je potřeba uznání a úcty. To ve své podstatě znamená být druhými lidmi oceněn, viděn jako úspěšný a být kladně hodnocen. Nejvyšší vývojovou potřebou je potřeba sebeaktualizace, kterou Maslow charakterizuje jako tendenci být vším, čím člověk může být.³³

Každý klient, který navštěvuje volnočasový klub Oráč v Salesiánském středisku dětí a mládeže v Českých Budějovicích, může mít několik motivů, které tvoří jeho motivaci pro trávení volného času v tomto klubu. V návaznosti na výše zmíněnou

---

³⁰ ŘÍČAN, P. *Psychologie*, s. 177.

³¹ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*, s. 463.

³² Srov. NAKONEČNÝ, M. *Obecná psychologie (Sylabus přednášek)*, s. 86.

³³ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*, s. 469.

Maslowovu pyramidu potřeb může být motivem například pocit bezpečí a jistoty, který klientovi může v jeho vlastní rodině chybět (viz kapitola 2.2). Dalším motivem může být potřeba sociálního kontaktu s vrstevníky, neboť pocit sounáležitosti je pro klienty v tomto věkovém období velmi důležitý.

David Urban se ve své disertační práci zabývá motivačními faktory při práci s mládeží v Salesiánských střediscích v České republice a uvádí několik faktorů, které motivují klienty k návštěvám jednotlivých středisek. Mezi takové patří například široká nabídka možných aktivit, přítomnost vychovatelů na programu a jejich participace v aktivitách, soutěže a turnaje, budování vzájemných vztahů mezi vrstevníky, atmosféra domova a jiné.³⁴

---

³⁴ Srov. URBAN, D. *Motivační faktory v práci Salesiánů s romskou mládeží*, s. 66.

3 Metodologie výzkumu

3.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, co motivuje mladé lidi ve věku 13 až 18 let, k pravidelným návštěvám volnočasového klubu Oráč v Salesiánském středisku dětí a mládeže v Českých Budějovicích.

3.2 Výzkumný design

Pro řešení výzkumného problému bylo zvoleno následující metodologické paradigma. Šlo o empirický výzkum kvantitativního charakteru, neboť jde o testování a následné ověřování hypotéz, přičemž východiskem je teorie obsažená v kapitole 2.3.

V této části budou formou dotazníkového šetření ověřovány dvě hypotézy vyplývající z teoretické části práce.

- 1. Mladí lidé navštěvují Volnočasový klub Oráč, protože chtějí mít kontakt s vrstevníky.**
- 2. Mladí lidé navštěvují Volnočasový klub Oráč, protože si zde kompenzují nedostatek materiálního vybavení ve své rodině.**

3.2.1 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor budou tvořit mladí lidé, kteří pravidelně navštěvují volnočasový klub Oráč. V případě této práce to byli respondenti, kteří splňují věkové rozmezí v intervalu 13 až 18 let. Tito respondenti musejí navštěvovat tento klub pravidelně alespoň dva měsíce před sběrem dat, přičemž pod pojmem pravidelně je v této práci rozuměno jeho navštěvování alespoň jedenkrát týdně.

3.2.2 Výzkumná sonda

Výzkumná sonda bude provedena v Salesiánském středisku dětí a mládeže v Českých Budějovicích v Komunitním centru Máj v průběhu provozu volnočasového klubu Oráč.

3.2.3 Metoda sběru dat

Pro tento výzkum zvolím metodu kvantitativního zkoumání, pomocí dotazníkového šetření s respondenty, kteří splňují kritéria uvedená v kapitole 3.2.1. Podstatou výzkumu pomocí dotazníku bude zjištění dat a informací o respondentovi formou písemných odpovědí na položené otázky. Bude se jednat o polostrukturovaný dotazník. Pro tento výzkum jsem zvolil tuto metodu vzhledem k profilu respondentů, který blíže popisuji v kapitole 2.2. Pro respondenty bude práce s dotazníkem přehlednější a budou se v něm orientovat lépe, než by tomu bylo v případě odpovědí na otázky pomocí rozhovoru. Zjištěná data budou také snadněji zpracovatelná. Výhodou bude i menší časová náročnost v porovnání s metodou rozhovoru.³⁵

Dotazníky budu předávat každému respondentovi zvlášť v oddělené místnosti, přičemž celý dotazník bude respondent vyplňovat v mé přítomnosti. Tímto se zamezí ovlivnění respondenta ostatními návštěvníky klubu. Dále pokud respondent při vyplňování dotazníku neporozumí některým otázkám, může se na mě obrátit a já mu mohu otázku znova vysvětlit, aby pochopil, co je po něm vyžadováno. Tato možnost může nastat vzhledem ke snížené schopnosti porozumění kladeným otázkám v důsledku sociokulturního prostředí, ze kterého respondenti pocházejí. Každý respondent mi dotazník po jeho vyplnění ihned odevzdá a tím dosáhnu stoprocentní návratnosti dotazníků.

3.2.4 Metoda vyhodnocování dat

Získaná data budou vyhodnocena podle následujícího kritéria. Nejdůležitější informací vzhledem k cíli výzkumu bude zjištění korelace k vytyčeným hypotézám za celkový soubor respondentů bez ohledu na pohlaví a věk.

---

³⁵ Srov. PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*, s. 105.

3.3 Postup řešení

3.3.1 Příprava výzkumného nástroje

Jako výzkumný nástroj bude použit dotazník, který obsahuje celkem šest otázek (viz Příloha I.). První dvě otázky jsou identifikační. Třetí otázka je otevřená volná, tj. respondentovi nebude nabídnuta žádná varianta odpovědí, ale odpověď vypíše svými slovy. Otázky 3 a 4 jsou otázkami filtračními, tj. na základě kritérií uvedených v kapitole 3.2.1 bude respondent zařazen do kategorie – „pravidelný návštěvník klubu“ nebo „nepravidelný návštěvník klubu,“ přičemž dále budou zpracovávány pouze odpovědi respondentů, kteří jsou na základě filtračních otázek zařazeni do první zmíněné kategorie. Zbylé otázky jsou polootevřené, tj. respondent bude mít na výběr z několika variant, přičemž může využít všechny, část z nich, nebo žádnou. Respondent má navíc možnost uvést odpověď vlastními slovy.

Pátá otázka je sestavená pro ověření první hypotézy. Nabízené varianty odpovědí jsou uvedeny v náhodném pořadí. Poslední otázka v dotazníku je sestavená pro ověření druhé hypotézy. Varianty odpovědí jsou uvedeny v náhodném pořadí, avšak oproti předchozí otázce tato otázka obsahuje i variantu „Žádné.“ Tuto variantu využije respondent v případě, že žádná z nabízených odpovědí nekoreluje s jeho postojem a zároveň nebude chtít vepsat vlastní odpověď do položky „Jiné.“

Při sestavování otázek v dotazníku jsem postupoval tak, aby každá z otázek byla formulována neutrálně. Alternativy odpovědí, které respondentům vlastní dotazník nabízí, jsou stanovené tak, aby žádná na první pohled neodpuzovala, ale současně, aby se ani jedna z variant nenabízela jako optimální varianta. V neposlední řadě bylo nutné zajistit, aby přímo formulací otázky nebyla ovlivněna i odpověď, proto žádná z otázek není kladena v jednoznačně kladné či záporné formě.³⁶

V dotazníku chybí úvod, respektive instrukce k jeho vyplňování. Je to především z důvodu prostředí, ze kterého respondenti pocházejí (viz kapitola 2.2). U těchto respondentů se projevuje snížená schopnost soustředit se a jsou velmi snadno rozptýleni dalšími podněty. Je proto nezbytné, aby dotazník neobsahoval další informace, které mohou respondenty při vyplňování rozptýlit. Informace k vyplnění dotazníku sdělím ústně každému respondentovi zvláště před jeho vyplněním. Při vyplňování dotazníku respondentem budu po celou dobu v jeho přítomnosti, takže bude mít možnost se na mě

---

³⁶ Srov. PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu v pedagogických vědách*, s. 106

obrátit, pokud v průběhu vyplňování dotazníku neporozumí některé otázce. Respondenti budou dotazník vyplňovat vždy jednotlivě v oddělené místnosti. Tím se zamezí ovlivnění výsledků ostatními respondenty se snahou zajištění maximální koncentrace jednotlivce při vyplňování dotazníku. Jakmile respondent skončí s jeho vyplňováním, předá mi vyplněný dotazník do vlastních rukou a tím bude dosažena stoprocentní návratnost dotazníků.

Respondentům zdůrazním, že neexistují správné nebo špatné odpovědi, nýbrž půjde o zjištění jejich motivů pro pravidelné navštěvování klubu. Dále budou respondenti informováni o tom, že v otázce 5 a 6 mohou označit více odpovědí. Pro zdůraznění je tato informace uvedena přímo v dotazníku pod těmito otázkami. Respondentům budou pro vyplnění dotazníku poskytnuty psací potřeby, židle a stůl v oddělené místnosti.

3.3.2 Předvýzkum

Pro ověření vypracovaného výzkumného nástroje byli osloveni návštěvníci volnočasového klubu Oráč. Hlavním cílem předvýzkumu bylo zejména ověření: funkčnosti výzkumného nástroje; porozumění otázkám u respondentů; předpokládaná časová dotace nutná k vyplnění dotazníku.

Pro předvýzkum byli náhodně vybráni čtyři účastníci programu volnočasového klubu Oráč, kteří splňují kritéria výzkumného vzorku. Dva respondenti byli mužského a dva ženského pohlaví. Respondentům předvýzkumu byl představen vlastní dotazník a všichni respondenti předvýzkumu dostali informace potřebné k jeho vyplnění. Respondenti pokynům i otázkám v dotazníku rozuměli. Čas potřebný k vyplnění jednoho dotazníku byl průměrně 5 minut, čímž se předpokládaná délka vyplnění dotazníku ukázala jako reálná a zvolený výzkumný nástroj jako funkční.

3.3.3 Popis výzkumného souboru

Respondenti byli k vyplnění dotazníku osloveni v náhodném pořadí po dobu trvání volnočasového klubu Oráč. Vzhledem k tomu, že klub je charakteristický svou nízkoprahovostí, viz kapitola 1.4, jeho návštěvníci resp. potenciální respondenti nepřišli do klubu všichni najednou, nýbrž přicházeli postupně jednotlivě či po malých skupinkách dvou až pěti osob.

Výzkumný vzorek není reprezentativní, protože svým složením neodpovídá rozložení v populaci. Vzorek dále nemá potřebnou velikost, aby mohly být výsledky

zobecněny na celou populaci. Reprezentativnost vzorku a zobecnitelnost nebyla zohledněna, protože šlo o výzkumnou sondu zaměřenou na konkrétní skupinu návštěvníků konkrétního klubu.

3.3.4 Organizace sběru dat

Sběru dat ve volnočasovém klubu Oráč Salesiánského střediska dětí a mládeže v Českých Budějovicích předcházela domluva s vedoucí pracovnící klubu paní Nikolou Šrajnerovou a koordinátorem praktikantů a dobrovolníků Mgr. Petrem Kubou. Já jsem v klubu působil jeden rok jako praktikant vykonávající průběžnou pedagogickou praxi a půl roku jako dobrovolník. To mi umožnilo bezprostřední dlouhodobý kontakt se svými potenciálními respondenty a navíc jsem mohl dlouhodobě pozorovat prostředí klubu, které mi poskytlo základ pro výzkum, především volbu výzkumného nástroje a jeho sestavení.

Ověření výzkumného nástroje proběhlo 3. února 2016 při provozu klubu Oráč (viz kapitola 3.3.3). Vzhledem k tomu, že výzkumný nástroj se ukázal jako funkční a nebylo potřeba ho nijak upravovat, následující dny byl proveden sběr dat. Vlastní sběr dat proběhl ve třech dnech, a to 4. 9. a 10. února téhož roku. Respondenti dotazník vyplňovali jednotlivě, v oddělené uzavřené místnosti a za mé přítomnosti z následujících důvodů. Především respondentovi se zamezil kontakt s dalšími respondenty, takže nedošlo k vzájemnému ovlivnění při vyplňování dotazníků. Dalším důvodem bylo zajištění stoprocentní návratnosti dotazníků ihned po skončení jejich vyplnění respondentem.

Místnost, ve které respondenti v mé přítomnosti dotazník vyplňovali, byla osvětlená a vybavená stolem s několika židlemi a psacími potřebami. Před vyplněním dotazníků jsem každému respondentovi vysvětlil účel sběru dat, vlastní dotazník a práci s ním. Respondenti byli upozorněni, že vyplnění dotazníku je zcela dobrovolné a za jeho vyplnění či nevyplnění jim nehrozí žádné sankce ani jim nebude poskytnuta žádná odměna. Zdůraznil jsem, že neexistují správné a špatné odpovědi, a také to, že na některé otázky je možné zaškrtnout více odpovědí. V průběhu vyplňování dotazníků se mě někteří respondenti pro ujištění zeptali, zda u vybraných otázek mohou označit více odpovědí. Sběr dat kromě těchto situací proběhl bez komplikací.

Výzkum byl proveden pouze s návštěvníky volnočasového klubu Oráč, kteří byli v uvedené dny sběru dat v klubu fyzicky přítomni (na nepřítomné nebyl brán zřetel). Přesné počty respondentů jsou uvedeny v kapitole 3.3.6.

3.3.5 Popis vyhodnocování dat

Vyhodnocování dat proběhlo v následujících krocích. Nejprve byly dotazníky očíslované v pořadí, v jakém byly obdrženy od respondentů, a to od čísla 1 až do čísla 52. Poté byly vyřazeny ty dotazníky, které nespĺňovaly kritéria „pravidelného návštěvníka,“ (viz kapitola 3.2.1), tj. 7 dotazníků bylo vyřazeno. Zbýlých 45 dotazníků bylo vyhodnoceno s tím, že u třetiny dotazníků chyběl ve třetí otázce vyplněný měsíc první návštěvy klubu. Vzhledem k tomu, že všichni respondenti vyplnili alespoň rok první návštěvy, tak nevyplněná položka měsíc nezkreslí výsledky.

3.3.6 Výsledky

Celkový počet respondentů byl 52. Z tohoto celkového počtu splňovalo 45 respondentů kritéria pro kategorii „pravidelný návštěvník“ a pouze z těchto dotazníků jsou pořízena výsledná data. Z tohoto počtu označilo 27 respondentů v první otázce své pohlaví jako „Muž,“ dalších 18 jako „Žena.“

Ve druhé otázce jsou výsledky následující: 13 letých respondentů bylo 6; 14 letých 8, 15 letých 10, 16 letých 7, 17 letých 8, 18 letých 6.

Ve třetí otázce respondenti uvedli měsíc a rok první návštěvy volnočasového klubu Oráč. V měsíci lednu svoji první návštěvu uvedli 4 respondenti, v únoru 1, v březnu 3, v dubnu 1, v květnu 3, v červnu, červenci a srpnu žádný, v září 8, v říjnu 3, v listopadu 2, v prosinci 2. Celkem 18 respondentů toto pole nevyplnilo. V roce 2016 svoji první návštěvu neuvedl žádný respondent, 6 respondentů ji uvedlo v roce 2015, 9 respondentů v roce 2014, 16 respondentů v roce 2013, 3 respondenti v roce 2012, 3 respondenti v roce 2011, 8 respondentů poprvé navštívilo klub dříve než v roce 2011.

Ve čtvrté otázce respondenti uváděli, jak často klub navštěvují. Možnost každý den si vybralo 21 respondentů, 2 krát za týden vybralo 12 respondentů stejně jako možnost alespoň 1 krát za měsíc. Zbýlé dvě možnosti nebyly zastoupeny.

V páté otázce respondenti vybírali konkrétní motivy, díky kterým klub navštěvují. Odpověď Doma se nudím – zvolilo 32 respondentů, Využívám pestré nabídky her a aktivit 15, Trávím zde svůj volný čas s kamarády 37, Cítím se v bezpečí 18, Mám

problémy, které se s vychovateli/sociálními pracovníky snažím vyřešit 10, Vyrábím výrobky (kreslím, maluji, tvořím náramky z korálků,...) 12, Zjišťuji od kamarádů, co je nového 14, Hraji na hudební nástroje 19, Využívám počítač s připojením na internet 13, Zapojuji se do sportovních aktivit v tělocvičně 20, Čtu knihy a časopisy 3, Vypracovávám úkoly na psacím stole 6, možnost „Jiné“ využil jediný respondent, který uvedl odpověď: „Využívám nealko bar.“ Všichni respondenti uvedli v této otázce více než jednu variantu, tj. nebylo respondenta, který by v této otázce označil pouze jednu možnost. Nejčastější kombinace označených variant byla Doma se nudím s variantou Trávím zde svůj volný čas s kamarády a Hraji na hudební nástroje. Tuto kombinaci variant zvolilo celkem 13 respondentů.

V poslední otázce respondenti vybírali z konkrétního materiálního vybavení, které v klubu nejraději využívají. Variantu hudební nástroje zvolilo 21 respondentů., Počítač s připojením na internet 12, Tělocvičnu se sportovními pomůckami 27, Výtvarné pomůcky (tempery, vodovky, modelína a další...) 11, Stolní a jiné hry 25, Knihy a časopisy 2, Psací stůl 5, Variantu „Jiné“ využili 3 respondenti, přičemž 3 respondenti shodně uvedli odpověď „Nealkoholický bar.“ Jeden respondent zároveň s tou odpovědí přidal ještě odpověď „Kulečnick, sedačky, ping-pongový stůl a venkovní hřiště.“ Odpověď „Žádné“ označili 2 respondenti. U této otázky byla nejčastější kombinace odpovědí Hudební nástroje, Tělocvičnu se sportovními potřebami a Stolní a jiné hry. Kombinaci těchto variant zvolilo celkem 11 respondentů.

3.4 Diskuze

Výsledky popsané v předchozí kapitole jsou vzhledem k vytyčeným hypotézám interpretovány následovně.

Z výsledků odpovědí na první otázku je patrné, že mezi pravidelnými návštěvníky Volnočasového klubu Oráč je více mužů (60 %) než žen (40 %). Záměrem nebylo výsledky dále zpracovávat s ohledem na pohlaví, nicméně výsledky u obou pohlaví byly velmi podobné a vůči sobě v minimální odchylce.

V druhé otázce je nejvíce respondentů ve věku 15 let (22,2 %), poté shodně 14 a 17 let (17,8 %), dále 16 let (15,6 %) a nejméně respondentů je shodně ve věku 13 a 18 let (13,3 %). Můžeme říci, že nejvíce pravidelných návštěvníků je ve věku patnácti let. Ovšem ostatní početní zastoupení v jednotlivých věkových kategoriích je téměř vyrovnané.

Ve třetí otázce nejvíce respondentů uvedlo měsíc září jako měsíc své první návštěvy v klubu (17,8 %). To lze odůvodnit tím, že v průběhu letních prázdnin (červenec, srpen) je klub zavřený a se začátkem nového školního roku jsou mladí lidé ve svých školách znovu informováni o nabídkách trávení svého volného času. Navíc kromě jiných aktivit ve volnočasovém klubu Oráč je také zájem o doučování. Informace o tomto programu jsou mladým lidem předány učiteli, ale také si je předávají návštěvníci mezi sebou. Pokud mladí lidé mají problémy s látkou ve škole, zde si ji mohou nechat zadarmo od sociálních pracovníků nebo vychovatelů vysvětlit. Podle toho můžeme soudit, že se začátkem školní docházky a nárůstem studijních povinností mladých lidí může být právě tento faktor odpovědí, proč tito lidé poprvé navštíví klub právě v tomto měsíci. Dále respondenti uvedli měsíc leden (8,89 %), měsíce březen, květen, říjen byly shodné (6,67 %), následující listopad a prosinec také shodné (4,43 %), nejméně respondentů označilo únor a duben, shodně (2,22 %). Měsíce červen, červenec a srpen neoznačil žádný respondent. Je to dáno tím, že je klub přes letní prázdniny zavřený, tudíž nikdo zde nemohl po tuto dobu klub navštívit.

Nejvíce respondentů jako rok své první návštěvy klubu uvedlo rok 2013 (35,56 %). Nabídka volnočasových aktivit v klubu vystihla to, co klienti potřebují. Proto se návštěvníci klubu již více než tři roky pravidelně vrací. Z toho můžeme usoudit, že mladí lidé zde dlouhodobě naplňují své potřeby (trávení volného času s kamarády, využití sportovních aktivit v tělocvičně, hra na hudební nástroje a pocit bezpečí), poté s menším odstupem následuje rok 2014 (20 %), poté respondenti uvedli rok starší než rok 2011 (17,80 %), dále rok 2015 (13,30 %). Nejméně byly označeny roky 2012 a 2011, shodně (6,67 %).

Čtvrtá otázka byla zaměřena na zjištění intenzity navštěvování klubu. Nejčastější odpovědí respondentů bylo, že navštěvují klub každý den (44,44 %), poté 2 krát týdně (28,89 %) a nakonec odpověď alespoň jednou týdně (26,67 %). Respondenti, kteří na tuto otázku odpověděli, že navštěvují klub alespoň jednou za měsíc nebo méně často než jednou za měsíc, nebyli do výsledků zahrnuti ještě před zpracováním výsledků dotazníků, neboť nesplnili kritérium pravidelnosti. Většina pravidelných návštěvníků navštěvuje klub každý den, kdy je klub v provozu, tj. v úterý, středu a čtvrtek. Tito návštěvníci si vytvořili pevnou vazbu s tímto klubem, resp. s přátelským prostředím, které zde panuje. Jejich volný čas, který zde tráví, jim připadá smysluplně využitý. Zajímavá je i souvislost návštěvníků, kteří poprvé navštívili klub dříve než v roce 2011, s jejich intenzitou docházky na klub. Osm respondentů, kteří poprvé

navštívili klub dříve než v roce 2011, v naprosté většině (6 z 8 respondentů) navštěvují klub 2 krát týdně. Jeden respondent označil možnost každý den a jeden označil možnost alespoň jednou týdně. Tato stálá vysoká intenzita návštěv klubu je dána nízkoprahovostí klubu (viz kapitola 2.1), ale i preventivním systémem, kterým zde vychovatelé či sociální pracovníci s návštěvníky dlouhodobě pracují. Klienti do klubu chodí dobrovolně a rádi, na rozdíl od školy, kam většina z nich tak intenzivně nedochází.

V páté otázce respondenti uvedli následující motivy k pravidelným návštěvám klubu. Nejčastějšími motivy dle respondentů je trávení volného času s kamarády (82,22 %). Jak již z teoretické části této práce vyplývá, mladí lidé ve věku 13 až 18 let potřebují kontakt se svými vrstevníky. To se potvrdilo i v tomto výzkumu. Při aktivitách v klubu mladí lidé získávají pocit sounáležitosti a upevnění sebevědomí, pokud jsou ve skupině přijati. K začlenění do kolektivu jim pomáhají kromě kamarádů i vychovatelé se sociálními pracovníky pomocí nedirektivní metody výchovného působení - animace (viz kapitola 2.1). Dalším významným motivem k pravidelnému navštěvování klubu je skutečnost, že se respondenti doma nudí (71,11 %). Je patrné, že pokud respondent zůstane doma, nenajde si smysluplnou náplň volného času a chybí mu kontakt s vrstevníky, který se zdá být z těchto výsledků velice důležitý. První dva motivy uvedla drtivá většina respondentů, další motivy jsou uvedeny s velkým odstupem. Pokud bychom tuto otázku zkoumali z hlediska pohlaví, jak u mužů, tak i u žen bychom došli v případě dvou nejčastějších i tří nejméně častých motivů ke stejným výsledkům.

Další motivy následují v tomto pořadí. Zapojují se do sportovních aktivit v tělocvičně (44,44 %), Hrají na hudební nástroje (42,22 %), Cítím se tu v bezpečí (40 %), Využívám pestré nabídky her a aktivit (33,33 %). S minimálním odstupem od předchozích možností následuje varianta Zjišťuji od kamarádů, co je nového, kterou zvolila téměř třetina respondentů (31,11 %). U této varianty bychom očekávali její frekventovanější výskyt, neboť svým významem velmi koreluje s variantou trávení volného času s kamarády, která se stala v tomto výzkumu nejčastější zvolenou variantou. Respondenti si pravděpodobně nejdůležitější novinky sdělí ještě před vstupem do klubu nebo jim v průběhu klubu nevěnují takovou pozornost. V klubu se věnují programu, tj. zapojují se do sportovních aktivit v tělocvičně, hrají na hudební nástroje nebo hrají jiné hry či aktivity. Dále následuje varianta Využívám počítač s připojením na internet (28,89 %). Tato varianta také není mezi častějšími motivy navštěvování klubu. Klienti, jak už je zmíněno u předchozí varianty, chtějí svůj čas trávit především aktivně, nikoliv pasivním hraním online her či psaním zpráv

na sociálních sítích (Facebook, Twitter). Jen minimum respondentů využívá počítač v klubu ke studijním účelům. Další méně častou odpovědí je varianta Vyrábím výrobky (kreslím, maluji, tvořím náramky z korálků) (26,67 %). Varianta Mám problémy, které se s vychovateli/sociálními pracovníky snažím vyřešit, dosáhla malé četnosti (22,20 %).

Tento výsledek nám nepotvrzuje teorii obsaženou v kapitole 2.2, a sice že mladí lidé řeší často své problémy s vychovateli či sociálními pracovníky, například ohledně školy, se zaměstnáním, popřípadě řeší své rodinné problémy. Návštěvníci o této možnosti pomoci ze strany vychovatelů či sociálních pracovníků vědí, ale nevyužívají ji tak často, jak bychom očekávali. V posledních patrech našeho pomyslného žebříčku četností motivů, se objevila varianta Vypracovávám úkoly na psacím stole (13,30 %). Ačkoliv pravidelní návštěvníci mají možnost doučování, protože většina z nich má problémy s prospěchem, rozhodně to není primárním motivem pro pravidelné navštěvování klubu. Klienti se chtějí hlavně od školy odreagovat a nechtějí se zabývat problémy se školou spojenými. Chtějí být v intenzivní interakci se svými kamarády, se kterými zažijí více legrace než při doučování např. z matematiky. Obdobně nízkou četnost odpovědí má i varianta Čtu knihy a časopisy (6,67 %), pro kterou platí podobné vysvětlení jako u předchozí varianty. Respondenti v minimální míře využili možnost vepsat do dotazníku svoji vlastní odpověď do položky jiné. Ti, co tuto položku využili (2,22 %), doplnili vlastní odpověď – využívám nealko bar.

Nejčastější kombinací označených variant byla „Doma se nudím“ společně s variantou „Trávím zde svůj volný čas s kamarády“ a „Hraji na hudební nástroje.“ Tuto kombinaci variant zvolilo celkem 13 respondentů. Můžeme proto kombinaci těchto motivů označit za zásadní v procesu motivace k pravidelným návštěvám klubu u zkoumaného vzorku.

V šesté otázce respondenti uvedli, že nejraději z materiálního vybavení klubu využívají tělocvičnu se sportovními pomůckami (60 %). Tato odpověď se zdá být vzhledem k výsledkům předchozí otázky logická, neboť motiv „Zapojuji se do sportovních aktivit v tělocvičně,“ uvedla téměř polovina respondentů (44,44 %), což je třetí nejčastěji uváděný motiv pro navštívení klubu. Další nejvíce frekventovanou variantou jsou Stolní a jiné hry (55,56 %) a Hudební nástroje (46,66 %). Další možnosti už následovaly s větším odstupem, například Počítač s připojením na internet (26,67 %). Tato odpověď se zdá být méně frekventovanou. V souvislosti s předchozí otázkou, kde necelá třetina respondentů (28,89 %) uvedla jako motiv k pravidelnému navštěvování klubu počítač s připojením na internet, se však předpokládala podobná

četnost odpovědí. Mladí lidé spíše tráví na počítači volný čas doma. V klubu chtějí soutěžit se svými vrstevníky jednak v tělocvičně, nebo při jiných, například stolních hrách. Počítač v klubu slouží jeho návštěvníkům spíše pro příležitostné zkontrolování nových informací na jejich sociálních sítích. Následující varianty svou četností také odpovídají četnosti páté otázky, když variantu Výtvarné pomůcky (24,44 %) a Psací stůl (11,11 %) označil velmi podobný počet respondentů. Do položky Jiné opět několik respondentů vepsalo – nealkoholický bar (6,67 %). Varianta Knihy a časopisy měla shodnou četnost jako odpověď Žádné (4,43 %). Vzhledem k tomu, že variantu Žádné označilo pouze minimum respondentů, můžeme soudit, že návštěvníci pravidelně dochází do klubu kvůli rozsáhlému materiálnímu vybavení, díky kterému mohou zkvalitnit své trávení volného času v klubu. Může docházet i ke kompenzaci nedostatku vlastního materiálního vybavení, protože většina návštěvníků pochází z disfunkčních či afunkčních rodin, (viz kapitola 2.2), kde se její členové často potýkají s finančními problémy. Varianta Jiné (kulečnický, sedačky, ping-pongový stůl a venkovní hřiště) dosáhla shodně (2,22 %).

U této otázky byla nejčastější kombinace odpovědí respondentů „Hudební nástroje,“ „Tělocvična se sportovními potřebami“ a „Stolní a jiné hry.“ Kombinaci těchto variant zvolilo celkem 11 respondentů.

Výzkum byl zaměřen na ověření hypotéz. Jako první jsem uvedl hypotézu, že mladí lidé navštěvují volnočasový klub Oráč, protože chtějí mít kontakt s vrstevníky. Z výsledků výzkumu můžeme říci, že se tato hypotéza potvrdila, neboť většina respondentů označila jako motiv pro navštěvování klubu trávení volného času s kamarády.

Další hypotéza zněla následovně. Mladí lidé navštěvují Volnočasový klub Oráč, protože si zde kompenzují nedostatek materiálního vybavení ve své rodině. Při interpretaci výsledků jsem došel k závěru, že z dotazníku nelze přímo odpovědět na tuto hypotézu, protože nevím, zda skutečně respondenti mají nedostatek materiálního vybavení. Při sestavování dotazníku jsem pracoval s předpokladem, že respondenti pocházejí ze sociálně slabých rodin, a proto jejich materiální vybavení není tak rozsáhlé jako v běžných rodinách. To jsem ale dotazníkem neověřil. Nelze říci, že odpovědi vůbec nekorespondují, pouze se dozvídáme, zda se doma nudí a jaké vybavení v klubu nejraději využívají. V této kombinaci se lze domnívat, že pokud by toto materiální vybavení měli, zřejmě by se nenudili. Na druhou stranu ani toto tvrzení nelze prohlásit s jistotou, protože roli může hrát i fakt, že materiální vybavení využívají s dalšími

návštěvníky, tím pádem i kdyby měli uvedené vybavení doma, stejně by se mohli nudit, protože by jim chyběl kontakt s kamarády. Hypotézu proto nelze potvrdit, ani vyvrátit.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, co motivuje mladé lidi ve věku 13 až 18 let, k pravidelným návštěvám volnočasového klubu Oráč v Salesiánském středisku dětí a mládeže v Českých Budějovicích. Na základě výzkumu lze učinit závěr, že většina návštěvníků klubu navštěvuje klub pravidelně kvůli kontaktu s vrstevníky a zároveň z nabídky materiálního vybavení klubu nejraději využívají tělocvičnu se sportovními pomůckami, stolní a jiné hry a hudební nástroje.

Závěr

Bakalářská práce se zabývá motivací mladých lidí k pravidelnému navštěvování Salesiánského střediska dětí a mládeže v Českých Budějovicích. Cílem práce bylo zjistit, co motivuje mladé lidi ve věku 13 až 18 let k pravidelným návštěvám volnočasového klubu Oráč.

V první kapitole jsem charakterizoval Salesiánské středisko dětí a mládeže v Českých Budějovicích, uvedl stručnou historii salesiánů a vzniku tohoto střediska, taktéž jsem popsal rozsah činnosti střediska. Salesiánské středisko dětí a mládeže v Českých Budějovicích je určeno mladým lidem, kterým umožňuje smysluplné prožití jejich volného času. Významnou postavou Salesiánů je Jan Bosco, který významně přispěl k rozšíření výchovy v salesiánském pojetí. Ta si klade za cíl rozvoj osobnosti jedince po stránce fyzické, psychické, sociální a duchovní. Tohoto cíle vychovatelé ve středisku dosahují pomocí preventivního systému, který oproti represivnímu systému umožňuje navázání hlubšího vztahu s klienty. Středisko disponuje širokým spektrem programů a aktivit, které mohou využít děti, mladí lidé i dospělí. Kromě otevřených klubů a zájmových kroužků se středisko zaměřuje například i na táborovou činnost.

Ve druhé kapitole jsem se zaměřil konkrétně na volnočasový klub Oráč, jeho základní charakteristiku, vymezil jsem cílovou skupinu a zabýval se motivací a potřebami této věkové skupiny. Volnočasový klub Oráč je stejně jako jiné otevřené kluby, které jsou provozovány střediskem, charakteristický svou nízkoprahovostí. Ta návštěvníkům klubu umožňuje přijít a využívat nabízené služby bez poplatků kdykoliv po celou dobu délky jeho provozu. Čím se však tento klub liší od ostatních otevřených klubů střediska, je věkové rozmezí klientů. Volnočasový klub Oráč je určený pro mladé lidi ve věkovém rozmezí od 13 do 18 let. Při podrobném popisu potřeb cílové skupiny a vymezení pojmu motivace se dá předpokládat, že nejčastější motivací pro pravidelné navštěvování klubu by mohl být sociální kontakt s vrstevníky a dále široká nabídka her a aktivit, které jsou v klubu k dispozici.

Třetí kapitola se zabývá metodologií výzkumu, vymezením výzkumného cíle, popisem výzkumného souboru, výzkumné sondy, metody sběru a vyhodnocování dat. Dále obsahuje popis řešení výzkumného problému, tj. přípravy výzkumného nástroje, předvýzkumu, popis organizace a vyhodnocování dat. Konec kapitoly tvoří uvedení výsledků s jejich následnou interpretací. Na základě teoretického vymezení motivace

jsem formuloval dvě hypotézy. Mladí lidé navštěvují volnočasový klub Oráč, protože chtějí mít kontakt s vrstevníky. Mladí lidé navštěvují volnočasový klub Oráč, protože si zde kompenzují nedostatek materiálního vybavení ve své rodině. Tyto hypotézy jsem ověřoval výzkumem, jehož metodologii jsem popsal ve třetí kapitole. Šlo o výzkum kvantitativního charakteru, přičemž byla použita metoda dotazníkového šetření. Podrobněji popisují metodu a organizaci sběru dat a jejich následné vyhodnocování. Uvádím i postup řešení, tj. jak jsem sestavoval výzkumný nástroj, podle jakých kritérií jsem vybíral výzkumný soubor a průběh předvýzkumu. Kapitola končí popsáním výsledků s jejich následnou interpretací vzhledem ke stanoveným hypotézám a cílům práce.

Na základě výsledků výzkumu byl učiněn závěr, že mladí lidé pravidelně navštěvují volnočasový klub Oráč, protože se zde setkávají se svými vrstevníky a z materiálního vybavení klubu nejraději využívají tělocvičnu se sportovními pomůckami, stolní a jiné hry a hudebnu. Můžeme tedy konstatovat, že cíl práce byl naplněn, neboť z výzkumu vyplývá, že mladé lidi ve věku 13 až 18 let motivuje k navštěvování klubu Oráč zejména naplňování jejich sociálních potřeb.

Seznam použitých zdrojů

Tištěné publikace

- CIPRO, M. *Galerie světových pedagogů – devatenácté století*. 2. svazek. Praha: M. Cipro, 2002. ISBN 80-238-8003-9.
- ČÁP, J.; MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.
- HÁJEK, B.; HOFBAUER B.; PÁVKOVÁ J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu: Příručka pro dobrovolníky, animátory a zaměstnance salesiánských zařízení*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0126-7.
- KAPLÁNEK, M. *Animace: Studijní text pro přípravu animátorů mládeže*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0565-4.
- KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
- MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6.
- MOTTO, F. *Výchovný systém Jána Bosca*. Torino: EditriceElledici, 2000. ISBN 80-8074-022-4.
- NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0689-3.
- NAKONEČNÝ, M. *Obecná psychologie (Sylabus přednášek)*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2006. ISBN 80-7040-922-3.
- OPASCHOWSKI, H. *Pädagogik der Freizeit: Grundlegung für Wissenschaft und Praxis*. BadHeilbrunn: Klinkhardt, 1976. ISBN 978-3781502789.
- OPASCHOWSKI, H. *Freizeitpädagogik in der Schule: Aktives Lernen durch animative Didaktik*. BadHeilbrunn: Klinkhardt, 1977. ISBN 3-7815-0344-5.
- PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. 3 vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-927-5.
- PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu v pedagogických vědách*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-569-8.

PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 7. rozšíř. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

ŘÍČAN, P. *Psychologie*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-923-2.

ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti*. 5 vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1174-4.

URBAN, D. *Motivační faktory v práci Salesiánů s romskou mládeží*. České Budějovice, 2009, Disertační práce. Jihočeská univerzita. Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí práce M. Kaplánek.

VÁGNEROVÁ, M. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3.

Legislativní dokumenty

Vyhláška MŠMT 432/1992 Sb., o střediscích pro volný čas dětí a mládeže, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon 395/1991 Sb., o školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Střediska mládeže*. [online]. © 2013 - 2016 [cit. 2016-02-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/strediska-volneho-casu>>.

SALESIÁNSKÉ STŘEDISKO MLÁDEŽE. – DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Historie střediska*. [online]. © 2016 [cit. 2016-03-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.sasmcb.cz/o-nas/historie-strediska/>>.

SALESIÁNSKÉ STŘEDISKO MLÁDEŽE. – DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Letní tábory – Chaloupky*. [online]. © 2016 [cit. 2016-03-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.sasmcb.cz/nase-cinnost/letni-tabory-chaloupky/>>.

SALESIÁNSKÉ STŘEDISKO MLÁDEŽE. – DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Zájmové kroužky*. [online]. © 2016 [cit. 2016-03-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.sasmcb.cz/nase-cinnost/zajmove-krouzky/>>.

Statut školské právnické osoby. [online] © 2013 [cit. 2015-08-15]. Dostupné na WWW:

<http://sasmcb.cz/wp-content/download/statut_14_15.pdf>.

Výroční zpráva 2014. [online]. © 2016 [cit. 2016-03-02]. Dostupné na WWW:

<http://sasmcb.cz/wp-content/download/VZ_2014_SaSM_CB_final.pdf>.

Seznam příloh

Příloha I. – Dotazník

Příloha I. – Dotazník

1) Uveďte Vaše pohlaví

- Muž
- Žena

2) Kolik je Vám let?

- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18

3) Kdy jste začal/a navštěvovat klub Oráč v tomto Salesiánském středisku?

Měsíc .....

Rok .....

4) Jak často tento volnočasový klub navštěvujete?

- Každý den (úterý, středa, čtvrtek)
- 2x za týden
- Alespoň 1x za týden
- 1x za měsíc
- Méně často než 1x za měsíc

5) Proč chodíte do volnočasového klubu Oráč?

(Označte prosím všechny odpovědi, které Vaši situaci vystihují. V případě, že ani jedna z nabízených odpovědí neodpovídá Vaši situaci, nebo v případě, že chcete doplnit vlastní možnost, která chybí v nabídce, napište vlastní odpověď do kolonky „Jiné“)

- Doma se nudím
- Využívám pestré nabídky her a aktivit
- Trávím zde svůj volný čas s kamarády
- Cítím se v bezpečí
- Mám problémy, které se s vychovateli/sociálními pracovníky snažím vyřešit
- Vyrábím výrobky (kreslím, maluji, tvořím náramky z korálků...)
- Zjišťuji od kamarádů, co je nového
- Hraji na hudební nástroje
- Využívám počítač s připojením na internet

- Zapojuji se do sportovních aktivit v tělocvičně
- Čtu knihy a časopisy
- Vypracovávám úkoly na psacím stole
- Jiné (vypište).....

6) Co nejraději využíváte z materiálního vybavení?

(Označte prosím všechny odpovědi, které Vaši situaci vystihují. V případě, že ani jedna z nabízených odpovědí neodpovídá Vaši situaci, zaškrtněte políčko "Žádné." V případě, že chcete doplnit vlastní možnost, která chybí v nabídce, napište vlastní odpověď do kolonky „Jiné“)

- Hudební nástroje
- Počítač s připojením na internet
- Tělocvičnu se sportovními pomůckami
- Výtvarné pomůcky (tempery, vodovky, modelína a další...)
- Stolní a jiné hry
- Knihy a časopisy
- Psací stůl
- Jiné (vypište).....
- Žádné

Abstrakt

VOTAVA, P. *Motivace mladých lidí k navštěvování Salesiánského střediska dětí a mládeže v Českých Budějovicích*. České Budějovice 2016. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. M. Kočerová.

Klíčová slova: motivace, motiv, potřeby, mladí lidé, volný čas, salesiáni, Salesiánské středisko dětí a mládeže, volnočasový klub Oráč, preventivní systém, kvantitativní výzkum, dotazník.

Práce se zabývá motivací mladých lidí k navštěvování Salesiánského střediska dětí a mládeže v Českých Budějovicích. Cílem bakalářské práce bylo zjistit, co motivuje mladé lidi ve věku 13 až 18 let, k pravidelným návštěvám volnočasového klubu Oráč v Salesiánském středisku dětí a mládeže v Českých Budějovicích. Práce je rozdělena na tři stěžejní části, které současně odpovídají jednotlivým kapitolám. První kapitola se zabývá charakteristikou zařízení střediska. Druhá kapitola se věnuje podrobně volnočasovému klubu Oráč a vymezení profilu jeho klientů, teoreticky popisuje vývojové potřeby klientů v souvislosti s možnými motivy, které vedou k pravidelným návštěvám klubu. Obsahem poslední kapitoly je vlastní kvantitativní výzkum, v rámci kterého byly použity dotazníky. Záměr výzkumu koresponduje s již výše uvedeným cílem.

Abstract

Motivation of Young People to Visit the Salesian Youth Center - for Children and Adolescents in České Budějovice.

Keywords: motivation, motive, needs, Salesians, leisure, youth, Salesian Youth Center, Leisure Club Oráč, preventive system, quantitative research, questionnaire.

This thesis deals with the motivation of young people to visit the Salesian Youth Center – for Children and Adolescents in České Budějovice. The thesis aims to find out what motivates young people aged 13-18 to visit regularly the Leisure Club Oráč in the Salesian Youth Center. The work is divided into 3 main chapters. The first chapter characterizes the facilities in the center, the second one focuses on the Leisure Club Oráč in detail and characterizes the profile of its clients. It also describes the developmental needs of its clients in terms of their potential motives leading them to the regular attendance of this club. The final chapter includes my own quantitative research using the questionnaires. The intention of this research corresponds with the above stated goal.